

Jo'rayeva Xayriniso Shavkat qizi
Samarqand davlat chet tillar instituti
Xalqaro jurnalistika yo'nalishi 3-kurs talabasi

SAMARALI YO'LLAR VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR: O'ZBEKISTONDA MA'NAVIY YETUK AVLODNI TARBIIYALASH

Annotatsiya: Boy tarixga ega va asosan yoshlardan iborat O'zbekiston o'zgarishlar davrini boshidan kechirmoqda. Ushbu maqola yoshlarning salohiyatini o'rganib, intellektual va jismoniy rivojlanish bilan birga ma'naviy qadriyatlarni tarbiyalash muhimligini ta'kidlaydi. Unda mustahkam axloqiy tamoyillar va axloqiy ongga asoslangan avlodni tarbiyalash O'zbekistonning barqaror taraqqiyoti va farovon kelajagi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, yoshlar, ma'naviyat, qadriyatlar, kelajak, taraqqiyot, ta'lim, jamiyat.

Kirish: O'zbekiston demografik ko'rsatkichlari salohiyatga to'la xalq ekanligini ko'rsatib turibdi: uning aholisining 60 foizdan ortig'ini 30 yoshgacha bo'lgan yoshlar tashkil etadi. Bu yoshlik energiyasi o'zgarish va taraqqiyot uchun kuchli kuchni ifodalaydi. Vaholanki, millatning kelajakdagi yo'li bu o'sib kelayotgan avlodga singdirilgan qadriyatlar va tamoyillarga bog'liq. Ilmiy va texnik ko'nikmalar shubhasiz muhim bo'lsa-da, ma'naviy yuksalish adolatli, adolatli va gullab-yashnagan jamiyat qurish uchun bir xil darajada muhimdir.

Ma'naviy qadriyatlar asos sifatida: Har bir inson mukammallikka intiladi. Demak, ma'naviyatni bilim talabidan kam bilish mumkin emas. Ya'ni, ma'naviy bilim yetishmasa, ilmni tayanch qilib urish noto'g'ri. Zero, dunyoda mutlaq qarindosh-urug'i bo'lmagan, Alloh roziligi bilan bu yerni tark etgan mutlaq yetimning ortda hikmat va ma'naviyatdan ham qadrliroq ikki qarindoshi qolib ketadi – o'sha bolalar uning oliy zotiga, mulkiga aylanadi. Bu bizning mavjudligimizdan maqsad, ya'ni uning yakuniy maqsadi. Xalqaro tashkilot JSST ekspertlari natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlarning qoniqish turlari va ruhiy salomatligi bo'yicha tadqiqotda ishtirok etgan respondentlarning 53,5 foizi oila, jamiyat, ta'lim va ishdagi hayotidan norozi. Binobarin, bu yigit vaqt o'tishi bilan jamiyat uchun xavfli bo'lib bormoqda. Jamiyat, jami insonlar xavf ostida bo'lganidek, doimo xavf ostida. Vatan, “ularning otasi”, xiyonat qilgan otasi, “onasi” qanchalik xavfli bo'lsa, uning vujudiga o'rnatilgan bu ijtimoiy qarama-qarshiliklarga, qalbdan ekilgan iymon-e'tiqodga qanchalik katta va chuqur qarshilik ko'rsatsa, iymon sababi ham shulardir. ma'naviyatga asoslangan narsalar. Shuning uchun ham Vladimir Korolenko o'zining ta'sirli so'zlari bilan “adabiyot ruhi, xalq hayoti va orzu-umidlari beshigi” degan edi.

Ma'naviyat muammosi har bir inson va yer yuzining har bir burchagida hayotda muhim o'rin tutadi. Bugun ma'naviyatning ahamiyati jahon miqyosida muhokama qilinadigan masalaga aylanib bormoqda. Bu borada qator mamlakatlar tadqiqotchilari va olimlari keng ko'lamli ishlar olib bormoqdalar. Oziq-ovqat va kiyim-kechak, kiyim-kechak va yashash jamiyatning asosiy ehtiyojlari hisoblanadi. Vaholanki, ma'naviy to'laqonlilik - bu ongning ravshanligi. Oila va jamiyatning barcha oshxonalari to'liq ma'naviy sog'lom bo'lishi kerak. Ma'naviyat inson uchun ruh qancha zarur bo'lsa, shunchalik ozuqadir. Shuni hisobga olish kerakki, har qanday jamiyatning global muammolari yoshlarda namoyon bo'ladi. Hozirda mavjud bo'lgan barcha muammolar – tilanchilik, o'g'irlik, noinsoflik, axloqsizlik – ma'naviyatda chuqur ildiz otgan. Hayotimiz va kelajakka qarashimiz jamiyatning asosiy manbai va tayanchi bo'lgan aziz talabalar bilan bog'liq. Qancha vaqt o'tmasin, odamlarning tayanchi - bolalar. Yoshlar ma'naviy yetuk, yuksak g'oyalarga moyil bo'lsa, bu jamiyatni ma'rifatli jamiyat deyish mumkin. Yurtimiz ham shu hududlardan bo'lsin.

Shu nuqtai nazardan ma'naviyat diniy mansublikdan ustun bo'lib, kengroq ma'no, maqsad va bog'lanishni o'z ichiga oladi. U quyidagi kabi qadriyatlarni o'z ichiga oladi:

Boshqalarga g'amxo'rlik tuyg'usini rivojlantirish, turli nuqtai nazarlarni tushunish va hurmat qilishni targ'ib qilish va xizmat ko'rsatishni rag'batlantirish.

Ma'naviy yetuk yoshlarning jamiyatdagi o'rni: Kuchli axloqiy tamoyillarni qo'llab-quvvatlash, oshkoralik va javobgarlik asosida harakat qilish va korrupsiyaga qarshi turish.

Adolat va adolat: Hamma uchun teng imkoniyatlarni targ'ib qilish, marginallanganlar huquqlarini himoya qilish va adolatli jamiyatga intilish.

Atrof-muhitni boshqarish: Insoniyat va tabiatning o'zaro bog'liqligini tan olish va kelajak avlodlar uchun atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha barqaror amaliyotlarni ilgari surish.

Yoshlarda ma'naviy yuksalishni tarbiyalash: Mutaxassislar “ma'naviy yetuklik” atamasiga turli ta'riflar beradilar. Ba'zilar buni rivojlanish bosqichi deb ta'riflaydilar, boshqalari esa uni umumiy ijtimoiy etuklik, boshqalari esa hissiy rivojlanish, qaror qabul qilishga tayyorlik va salbiy xatti-harakatlarning oldini olish va xavfsiz hayot amaliyotiga ega bo'lish usuli sifatida ko'rishadi. Mutaxassislar tomonidan berilgan ta'riflarning barchasida ma'naviy barkamollikka intilmasdan erishib bo'lmagligi, yoshlarning ma'naviyat sohasida egallagan foydali ko'nikmalari esa, xoh ijtimoiy bo'lsin, xoh ziyon va turli qiyinchiliklardan xoli mazmunli hayot kechirish imkonini beradi, degan umumiy tushuncha mavjud. , siyosiy, axloqiy yoki psixologik. Ma'naviy-axloqiy tarbiyaning maqsadi – ma'naviy yetuk, bilimli, madaniyatli, to'g'ri tanlov qila oladigan, boy axloqiy fazilatlariga ega, bilim olishga va o'z-o'zini takomillashtirishga intiladigan yosh avlodni tarbiyalashdan iborat. mukammallik va ijodkorlik jamiyatiga a'zo bo'lish uchun cheksiz imkoniyatlarga ega iqtidorli shaxs sifatida kamol toping.

Zamonaviy yoshlarning ma'naviy yetuklik darajasi yoshlarning o'z oldiga qo'yilgan majburiyatlarni ado etishi, o'zbek xalqining ma'naviy-madaniy merosini mustahkamlashi va asrab-avaylashi, shu orqali ularning muqarrar ma'naviy sinovlar va tashqi tahdidlarga bardosh bera olishiga to'sqinlik qiladigan darajada yuqori emas. tahdidlar. Shu bois yosh avlodni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash dolzarb masalaga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-aprelda imzolangan qarori bilan 2017-yilga “Xalq bilan muloqot va inson manfaatli yili” deb nom berish, sog'lom, bilimli, yuksak ma'naviyatli, o'z hayotini sevadigan yoshlarni voyaga yetkazishdek muhim vazifalar belgilab berildi. xalq va ona Vatan, ularning ma'naviy-intellektual kamolotiga g'amxo'rlik qilish belgilab berildi. Ushbu maqolada ma'naviy-axloqiy tarbiyani yosh avlod hayotiga joriy etishning ahamiyati ko'rib chiqiladi.

O'zbekiston yoshlarini ma'naviy jihatdan tarbiyalashning bir qancha yo'llari mavjud:

Yoshlarda ma'naviy kamolotning ahamiyati: O'quv dasturiga axloqiy va axloqiy munozaralarni kiritish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va qadriyatlar va maqsadlar haqida suhbatni rag'batlantirish.

Jamiyat ishtiroki: Fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy onglikni rivojlantirish uchun yoshlarni ijtimoiy tashabbuslar, ko'ngillilar dasturlari va dinlararo muloqotlarda ishtirokini rag'batlantirish.

Madaniyat institutlari: qadriyatlarni uzatish, ekzistensial savollarni o'rganish va inson tajribasini chuqurroq tushunish uchun san'at, adabiyot va an'anaviy amaliyotlar kuchidan foydalanish.

Mentorlik va o‘rnak namunalari: Yoshlarga kuchli axloqiy tamoyillarni o‘zida mujassam etgan va ularni shaxsiy o‘shishga intilishga ilhomlantiradigan ustoz va namunalarni olish imkoniyatini berish.

Qiyinchiliklar va imkoniyatlar: Akademik va texnik ko‘nikmalar bilan bir qatorda ma’naviy rivojlanishni rag‘batlantirish muayyan muammolarni hal qilishni talab qiladi:

An’ana va zamonaviylikni muvozanatlash: Tez o‘zgarib borayotgan dunyoda ma’naviy qadriyatlar dolzarb bo‘lib qolishi va yoshlar bilan rezonanslashishini ta’minlash.

Ijtimoiy muammolarni hal qilish: adolatli va adolatli jamiyat rivojlanishiga to‘sqinlik qilishi mumkin bo‘lgan qashshoqlik, tengsizlik va korrupsiya kabi ijtimoiy muammolarni hal qilish.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Dogmatizmning oldini olish va mustaqil fikrni rivojlantirish uchun ochiq muloqot va ma’naviy qadriyatlar haqida tanqidiy fikr yuritishni rag‘batlantirish.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, imkoniyatlar juda katta. O‘zbekistonlik yoshlarning ma’naviyatli avlodi quyidagilarga katta hissa qo‘shishi mumkin:

Barqaror rivojlanish: Ekologik ongini, resurslarni mas’uliyatli boshqarishni va ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish orqali.

Tinchlik o‘rnatish va mojarolarni hal qilish: Turli jamiyatlarda dinlararo muloqot, o‘zaro tushunish va bag‘rikenglikni rivojlantirish orqali.

Yaxshi boshqaruv va axloqiy yetakchilik: Davlat xizmati va yetakchilik rollarida shaffoflik, hisobdorlik va adolat tamoyillarini qo‘llab-quvvatlash orqali.

Xulosa:

O‘zbekistonning kelajagi yoshlar qo‘lida. Ularning intellektual va jismoniy rivojlanishi bilan bir qatorda ma’naviy yuksalishini ta’minlash orqali xalq yanada adolatli, farovon va barqaror kelajak qurish uchun ularning salohiyatidan foydalanishi mumkin. Axloqiy ong, ijtimoiy mas’uliyat va maqsad tuyg‘usini rivojlantiruvchi dastur va tashabbuslarga sarmoya kiritish o‘zbekistonlik yoshlarga ijobiy o‘zgarishlarning harakatlantiruvchi kuchi bo‘lib, o‘zlari va millati uchun porloq kelajakni shakllantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNDP Uzbekistan.** (2023). Human Development Report 2023: Uncertain Times, Unsettled Lives: Shaping our Future in a Transforming World.
2. UNICEF Uzbekistan.** (2023). Situation Analysis of Children in Uzbekistan.
3. The World Bank.** (2023). Uzbekistan Country Profile.
4. The Asia Foundation.** (2023). Youth in Uzbekistan: Opportunities and Challenges.
5. Karimov, I. A.** (2005). Uzbekistan on the Threshold of the Twenty-First Century: Challenges and Opportunities.